Jaarverslag 2021 – Lekkerlandgoed

Stichting Lekkerlandgoed
Maarten Schrama (voorzitter)
Jan Degenaar (penningmeester, secretaris)
Hindersteinlaan 7
3451 EV Vleuten
www.lekkerlandgoed.nl
jan@lekkerlandgoed.nl

Lekkerlandgoed is een stichting zonder winstoogmerk. Ons doel is om hoge natuurwaarden te combineren met voedselproductie door de ontwikkeling van voedselbos. Sinds 2015 ontwikkelen en beheren we voedselbos Haarzuilens. Dit gebied van zo'n 6 hectare is vrij toegankelijk voor publiek. We delen regelmatig onze kennis en enthousiasme voor natuur en voedselbos tijdens rondleidingen door het gebied.

Zelfoogst-abonnées en restaurants plukken de vruchten en halen lekkere ingrediënten uit het voedselbos. Daarnaast leveren we aan het VoedselKollectief Utrecht (VOKO). Bezoekers van het voedselbos zonder abonnement mogen niet oogsten om mee te nemen, maar wel op bescheiden schaal wat proeven.

Verschillende groepen mensen zijn betrokken bij de activiteiten van Lekkerlandgoed. Dit gaat niet via geregelde vrijwilligersactiviteiten op vaste dagen, maar door allerlei seizoensgebonden activiteiten die door ons of anderen georganiseerd worden. Zo is er een vaste club die betrokken is bij inventarisaties van muizen, voornamelijk leden van de NJN, andere mensen helpen ons met onderhoud van de elzensingels of door het organiseren van heggenvlecht bijeenkomsten. Weer anderen helpen door het bijhouden van de oogsten, door mee te denken, heerlijke producten te maken met wat het bos produceert en te helpen proeven. In dit verslag vind je een overzicht van 2021.

Inhoud:

1. Oogsten en bezoekers p. 2
Oogst p. 2
Bezoekers p. 3
Cultuur in het bos p. 4
2. Nieuwe aanplant p. 5
3. Onderhoud en monitoring p. 5
4. Jaarrekening p. 7

1. Oogsten en bezoekers

Oogsten. Het aantal zelfoogsters is vergeleken met vorig jaar ongeveer verdubbeld tot 20 in 2021. Een goed deel van het jaar hielden we een maandelijkse oogstdag voor deze zelfplukkers. Tijdens deze dagen werd ook info uitgewisseld over wat er te oogsten was, er werden recepten gedeeld, en meestal hadden een paar mensen wel wat meegebracht om te proeven. Tussen deze dagen door konden de abonnees zelfstandig oogsten. Vooral in de lente en zomer waren mensen regelmatig in het bos te vinden.

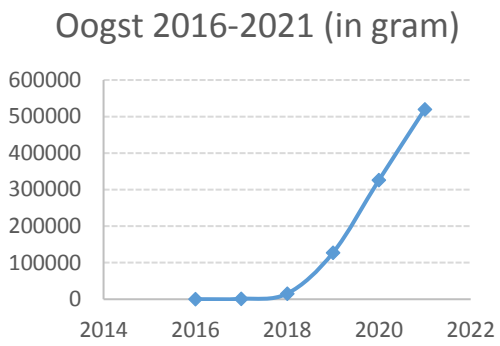

Figuur 1. *Het totaal oogstgewicht van de afgelopen jaren uit het bos. De geregistreerde opbrengst van 2021 is ongeveer 520 kilo.*

Behalve de zelfoogst-abonnees waren er weer drie restaurants die kwamen oogsten: Héron, Landhuis in de Stad, en in het tweede deel van de zomer ook Gasterij Wielrevelt. Kay heeft weer culinaire experimenten gedaan voor de ontwikkeling van WOLF-voedselbosproducten. Daarnaast oogstten wij (vooral Maarten en Gerda) regelmatig voor het voedselcollectief Utrecht (VOKO), en sporadisch voor de Geertjeshoeve. Brouwerij Maximus heeft het frisse kruidige witbiertje 'Witlove' gebrouwen met kruiden uit het voedselbos.

De totale geregistreerde oogst van 2021 is ongeveer 520 kilo, dat is een forse stijging ten opzichte van eerdere jaren (zie *figuur 1*). Een deel van onze bomen begint natuurlijk pas net de eerste oogst op te leveren, dus we zijn tevreden met de stijgende lijn. De totale oogst groeit aardig mee met de toename van het aantal zelfoogsters. Voor de verdeling van de oogst over verschillende gewassen, zie *figuur 2*. Er is van tenminste 104 gewassen geoogst, dat is 28 meer dan vorig jaar. Vergeleken met vorig jaar bestaat een groter aandeel van de oogst uit grote vruchten (japanse en chinese kwee, appel, mirabellen); de oogst in 2020 bestond voor een groter deel uit kleinfruit (zoals rode en zwarte bessen en frambozen). Het is aardig te zien dat de diversiteit aan oogst eerder in het jaar piekt dan de opbrengst in gewicht (zie *figuur 3*). Dit is te verklaren uit het feit dat vroeg in het jaar vooral allerlei bladeren geoogst worden, terwijl later in het jaar de grotere zwaardere vruchten pas komen.

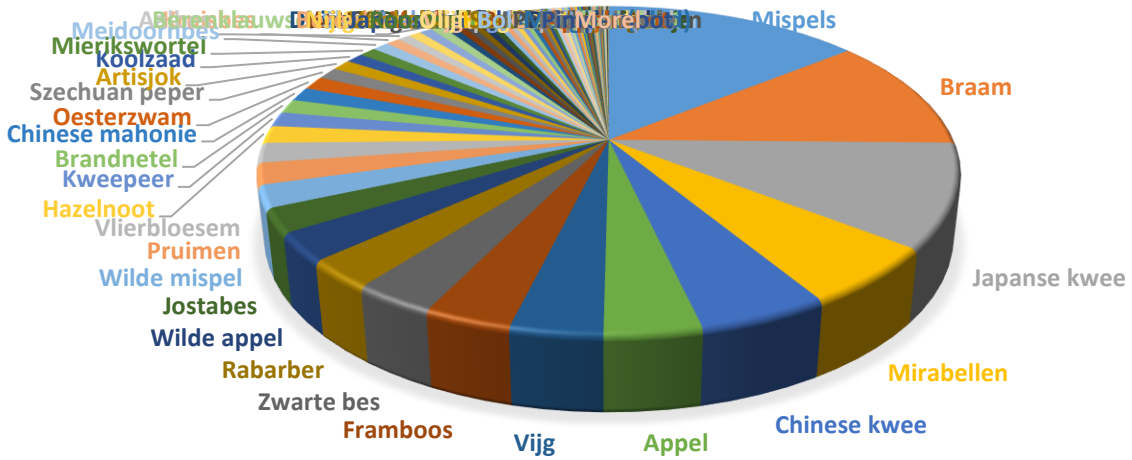

Figuur 2. *Verdeling van de oogst over de gewassen. In 2021 is van tenminste 104 gewassen geoogst.*

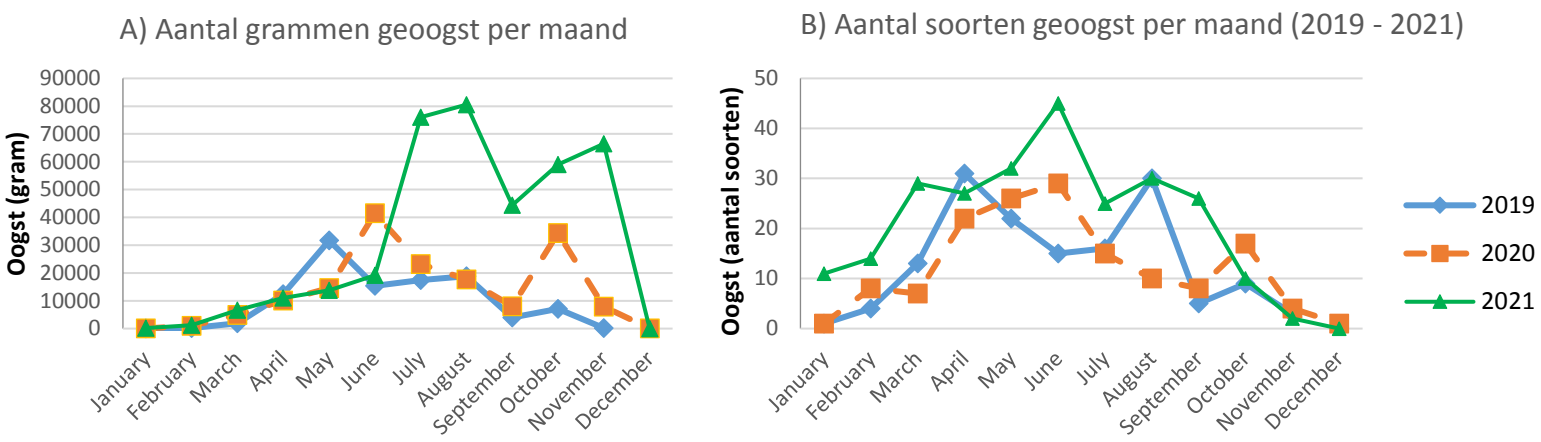

***Figuur 3**. Oogst van 2021, uitgesplitst per maand, in gram (A) en in aantal gewassen (B). De piek in oogst aan gewicht ligt dit jaar later dan de piek in de diversiteit van de oogst.*

Bezoekers. Het bos wordt bijzonder goed bezocht door liefhebbers van natuur en landschap. Een deel van de bezoekers heeft een specifieke interesse in voedselbossen. Zo kwamen er afgelopen jaar 9 keer groepjes mensen langs in het kader van cursussen over voedselbos, eetbaar groen en ecologisch ontwerp en beheer van het landschap. Daarnaast ontvingen we gezelschappen van Staatsbosbeheer, adviseurs groen en ecologie en specialisten duurzame stad van de Gemeente Utrecht, en twee bedrijven die onderzoek doen en adviseren rond duurzaamheid. Verschillende groepjes en individuele studenten bezochten ons in het kader van hun onderzoek, en andere voedselbossen en clubjes met voedselbosplannen bezochten ons om ideeën uit te wisselen. In 2021 heeft lekkerlandgoed (in dit geval Maarten en/of Jan) in totaal 33 rondleidingen gegeven, nog afgezien van de rondes met vrienden familie en zelfoogsters. Laat niemand zeggen dat wij onze plicht niet vervullen op het gebied van met mensen praten!

Hoewel soms wat druk, was het ook ontzettend gaaf om mensen te ontvangen en enthousiasme en ideeën uit te wisselen. Zeer welkom ook was het bezoek van de leden van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuur (NJN), die onder andere muizen kwamen onderzoeken (zie hieronder bij ‘monitoring’). Een schitterende bijdrage aan het landschap werd geleverd door een gezellige groep heggenvlechters rond Martijn Schippers, en een cursus heggenvlechten vanuit Lex Roeleveld van Stichting Heg en Landschap (zie ‘onderhoud’).

Cultuur in het bos! Het voedselbos biedt ook graag ruimte aan kleinschalige culturele uitspattingen. Afgelopen jaar zijn hiermee begonnen en dat was meteen hartstikke tof. Het culturele seizoen begon in mei-juni met bezoek van de kunstenaars van de Outsiders en The Travelling Farm Museum of Forgotten Skills, met bewoners van Leidsche Rijn in gezamenlijke verkenning van onze leefomgeving (via Txell en Asia van The Travelling Farm Museum).

(Foto: Asia Komarova.)

In juni is het amfitheater in gebruik genomen met de muziek van Paul Pallesen, Isaac Muller en Max van Gelder. Het concert heette: "Birds come to listen to whistling in the garden", en de Ierse en Bretonse tonen mengden zich mooi met de melodieuze bijdrage van de merels en het geluid van de zwaluwen en puttertjes. Een mooi geheel ook met de margrieten volop in bloei!

Begin augustus gaf het Tuintheater een schitterende en hilarische theatervoorstelling van Het Aanzoek van Tsjechov. Iedereen genoot van de vertolking van Jurriën en Rudger Remkes en Julia van der Vlugt. De acteurs benutte het volle landschap van bloemrijke velden rond de poel. (Uiteraard met een klein proeverijtje met voedselbosproducten na afloop, want cultuur is hartstikke leuk maar je moet er wel iets bij te drinken hebben!)

2. Nieuwe aanplant

Nieuwe aanwinsten. Een goed deel van de nieuwe aanplant concentreren zich in het perceel achter het amfitheater. Hier hebben we rijen rozen geplant voor de bottels en de bloemblaadjes. Ook meerdere rijen pimpernoot (*Staphylea pinnata* en *Staphylea colchica*). We hadden al enkele pimpernoten staan, die waren wat mij betreft een van de grootste culinaire ontdekkingen van het vorige seizoen: de nieuwe bladeren en de bloemknoppen in het voorjaar hebben een geweldige volle smaak. Ik hoop dat over een paar jaar deze nieuwe aanwinsten massaal te oogsten zijn.

Naast voedselgewassen hebben we geschikte wilgentenen gepoot voor het maken van manden etc. Verder qua bomen/struiken niets grootschaligs, we hebben gewoon zo hier en daar wat toegevoegd zodat de ruimte steeds beter benut raakt. Bij elke nieuwe aanplant genieten we weer van de aanwinst voor het gebied.

Ook enkele uitbreidingen in de ondergroei zijn vermeldenswaardig. Zo hebben we van Coöperatie de Ondergrond tassen vol daslookbollen gekregen uit voedselbos de Overtuin in Rotterdam. Een geweldige toevoeging omdat deze bollen komende jaren al productief zijn (in tegenstelling tot nieuwe zaailingen), en omdat ze komende jaren ook al bloeien. Van Voedselbos Ketelbroek kregen we felbegeerde stekken van goed vruchtdragende Worcesterbes (*Ribes divaricatum*). Ook hebben we o.a. rabarber, groene asperge en lavas erbij geplant.

3. Onderhoud en monitoring

Onderhoud. Eind 2021 zijn we begonnen met het vlechten van de heggen. Een mooie activiteit waarbij de bomen een stuk ingehakt worden en op elkaar gelegd, zodat een zeer dichte en ondoordringbare heg ontstaat. Een groot deel van de vlechtactiviteit gebeurde op de Zuidbult, aanstekelijk enthousiast gecoordineerd door Martijn Schippers. Een dag vlechten op de Noordbult gebeurde onder begeleiding van Lex Roeleveld van Stichting Heg en Landschap, in het kader van een cursus

heggenvlechten. Het meeste is in de meest gangbare stijl gevlochten, waarbij de bomen één kant op gelegd worden, afgewerkt met staken en binders. Delen hebben we in twee richtingen gevlochten in wat nu lokaal de 'Haarse stijl' genoemd wordt. Hier en daar hebben we weloverwogen overstaanders gehandhaafd, zoals wilde mispels, gele kornoelje en wilde appel.

Biodiversiteit. Om de ontwikkeling van de muizenstand bij te houden zijn er muizen gevangen in mooie samenwerking met de Erasmus Universiteit en leden van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuur (www.njn.nl). Al 6 muizensoorten in het voedselbos checkten in voor een kleine medische check-up. Nu ook bosspitsmuis, toename rosse woelmuizen, bosmuizen, dwergmuizen. We vonden begin december veel aard- en woelmuizen op de Noordbult als vluchtelingen uit de kletsnatte graslanden. Sowieso bijna overal veel muizen - alleen niks bij de takkenbult waar hermelijn woont!

Met een wildcamera vonden we naast hermelijnen, reeën en bruut veel hazen, nu ook bunzing en vos. En in de sloot aan de ander kant van het fietspad zijn vraatsporen van een bever te vinden!

4. Jaarrekening

Toelichting jaarrekening. *Inkomsten*. De opbrengsten uit voedselproductie zijn fors gestegen sinds vorig jaar (van ruim 2000 naar ruim 4000 euro). Voor een goed deel komt dit door de uitbreiding van het aantal zelfoogst-abonnementen en de verhoging van de bijdrage van de abonnees naar 120 euro. Goed nieuws is dat de inkomsten uit voedselproductie inmiddels groter is dan de jaarlijkse uitgaven aan plantgoed (*figuur 4*).

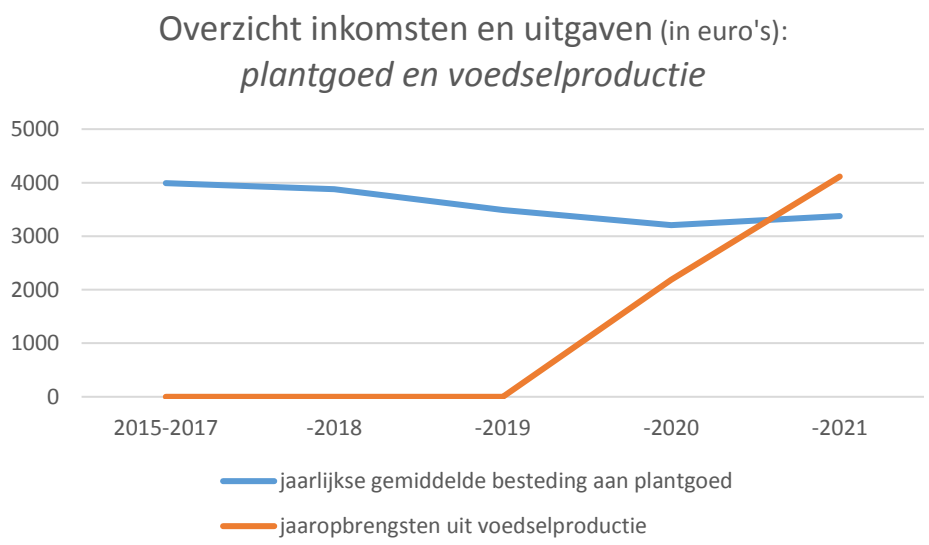

Figuur 4. *Overzicht inkomsten uit voedselproductie en uitgaven aan plantgoed. Terwijl de uitgaven aan plantgoed de afgelopen jaren nog ongeveer gelijk blijven nemen de inkomsten uit voedselproductie sterk toe.*

Naast de inkomsten uit abonnementen en oogst hebben we afgelopen jaar opmerkelijk groot bedrag aan schenkingen ontvangen: € 10.325,-. Net als in 2020 bestond een deel hiervan uit een bijdrage van stichting *Emmaus Haarzuilens*. Deze bijdrage van Emmaus Haarzuilens van € 2.500,- maakte het weer mogelijk om een maandelijkse vergoeding voor de werkzaamheden toe te kennen aan Jan Degenaar (zie de lasten). De relatief grote inkomsten uit donaties zijn grotendeels te danken aan een royale *particuliere gift* van € 5000,- van nieuwe bewoners in de buurt die onze activiteiten toejuichen. Ook doneerden diverse clubjes *bezoekers* om bij te dragen aan de ontwikkeling van het landgoed. Verder ontvingen we € 385,- specifiek voor toekomstige *culturele activiteiten* in het voedselbos zoals theater, muziek etc.

Stichting lekkerlandgoed werkt zonder structurele (landbouw)subsidies – dit in tegenstelling tot de meeste agrarische bedrijven. Het economische model van het voedselbos is dat de uitgaven op termijn afnemen terwijl de inkomsten uit voedselproductie toenemen. Doordat inkomsten en uitgaven in een gezonde verhouding komen verwachten we dat de stichting uitstekend zonder structurele overheidsbijdrage kan voortbestaan.

Uitgaven. Ook dit jaar weer hebben we plant- en zaaigoed gekocht om het voedselbos verder te ontwikkelen. De kosten hiervoor waren € 4.407,90. Dit brengt de gemiddelde jaarlijkse uitgaven aan plantgoed op € 3378 (over 6 jaar). De jaarinkomsten aan voedselproductie liggen hier duidelijk boven. Het is te verwachten dat de stijgende lijn van de inkomsten zich de komende jaren door blijft zetten terwijl uitgaven aan plantgoed op termijn natuurlijk afnemen.

Toelichting balans. Het werkelijke kapitaal van de stichting bestaat uit het bodemleven en de bomen en planten van het voedselbos. Dit valt buiten de balans: hoewel de waarde hiervan toeneemt over de jaren gaan we niet proberen deze in geld uit te drukken. De totale besteding aan plantgoed en zaaigoed sinds 2015 is € 23.647,70.

Door de gestegen inkomsten uit voedselproductie en de donaties sluit stichting lekkerlandgoed het jaar af met een positief eigen vermogen.

Vooruitblik. Komend jaar – en komende jaren – verwachten we een verdere toename van de inkomsten uit voedselproductie. Een deel van deze inkomsten willen we gebruiken om nieuw plantgoed aan te schaffen om voedselbos Haarzuilens verder te ontwikkelen. De kleinschalige culturele activiteiten van afgelopen jaar smaken naar meer, we willen hier komende jaren meer van organiseren/faciliteren. We proberen de culturele evenementen zoveel mogelijk te bekostigen met vrijwillige bijdrages van het publiek. Waar nodig zetten we het lekkerlandgoed cultuurfonds in om een goede vergoeding voor de artiesten te kunnen garanderen.

Jaarrekening lekker landgoed 2021

Baten		**2021**		**2020**
Inkomsten uit voedselproductie	€	4.114,25	€	2.185,56
Inkomsten uit algemene donaties	€	9.940,00	€	3.350,00
Donaties voor lekkerlandgoed cultuurfonds	€	385,00	€	-
Inkomsten uit aangeschreven fondsen	€	-	€	4.000,00
Totaal baten	€	14.439,25	€	9.535,56
Lasten				
Aanschaf plantgoed en zaaigoed	€	4.407,90	€	1.785,49
Transport en materiaalkosten	€	1.266,77	€	1.135,69
Graafwerkzaamheden	€	-	€	139,15
Kennis en onderzoek	€	-		-
Kosten vrijwilligersactiviteiten	€	-	€	20,00
Kosten vergoeding JD	€	2.400,00	€	2.000,00
Vaste lasten; kosten KvK, website, bankrekening	€	181,07	€	186,50
Afschrijving schuurtje	€	1.000,00	€	1.000,00
Totaal lasten	€	9.255,74	€	6.266,83
Resultaat	€	5.183,51	€	3.268,73

Balans 2021 lekker landgoed, per 31-12-2021

Activa		**2021**		**2020**
Liquide middelen	€	10.777,75	€	4.594,24
Vaste activa: schuurtje	€	13.000,00	€	14.000,00
Totale activa	€	23.777,75	€	18.594,24
Passiva				
Eigen vermogen	€	3.492,81	€	-1.690,70
Langlopende schulden	€	20.284,94	€	20.284,94
Totale passiva	***€***	***23.777,75***	***€***	***18.594,24***